

MINDRE KLIMA- OG RESSOURCEBELASTNING MED

CIRKULÆRE INDKØB I GREATER COPENHAGEN

Inspiration og cases for kommuner, der vil bruge offentlige indkøb til at realisere den grønne omstilling — baseret på screening af ejendomsstrategier, indkøbs- og klimapolitikker i 86 kommuner og fire regioner i Greater Copenhagen

HELSINGBORG

PORTEN TIL GRØN VÆKST

Interreg

Öresund-Kattegat-Skagerrak
European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

INDHOLD

 SKUB PÅ DEN GRØNNE OMSTILLING MED CIRKULÆRE INDKØB	SIDE 3
 EKSEMPLER PÅ EN HELHEDSORIENTERET CIRKULÆR TILGANG	SIDE 7
 EKSEMPLER PÅ AT REDUCERE RESSOURCEFORBRUG, SKADELIGE STOFFER OG AFFALD	SIDE 8
 EKSEMPLER PÅ AT EFTERSPØRGE LANG LEVETID, GENBRUG OG GENANVENDELSE	SIDE 10
 EKSEMPLER PÅ AT VURDERE LIVSCYKLUS OG TOTALOMKOSTNINGER	SIDE 12
 EKSEMPLER PÅ AT EFTERSPØRGE MILJØMÆRKER MED CIRKULÆRE KRITERIER	SIDE 14
 EKSEMPLER PÅ AT EFTERSPØRGE CIRKULÆRT BYGGERI OG ANLÆG	SIDE 15
 LINKS TIL VÆRKTØJER OG BEREGNINGSMODELLER + LINKS TIL BILAG	SIDE 18

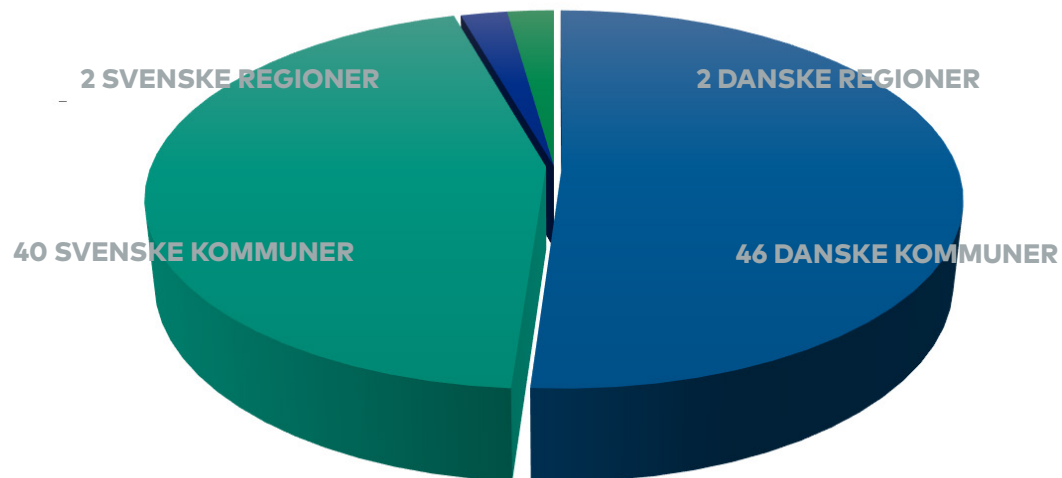
SKUB PÅ DEN GRØNNE OMSTILLING MED CIRKULÆRE INDKØB

Offentlige indkøb skal bidrage til at realisere en grøn omstilling gennem et forbrug, der ikke belaster klimaet, biodiversiteten og naturressourcerne. Den danske nationale strategi for grønne indkøb fra 2020 sætter retningen for, at indkøb i fremtiden skal belaste klima og miljø mindre. I kommunalt regi har man i Østdanmark og Sydsverige indgået charteret *Greater Copenhagen Green* med et særligt fokus på offentlige indkøb. En række af hovedstadsregionens kommuner har i KKR-regi forpligtet sig til at vedtage en indkøbspolitik, der fremmer cirkulære indkøb og at foretage minimum tre udbud, hvor der stilles cirkulære krav.

Et Advisory Board for Cirkulære Kommuner og Regioner har i 2021 sat cirkulære indkøb på dagsordenen med konkrete handlingsforslag, der kan understøtte kommunernes udvikling af DK2020-planer.

Mange offentlige indkøbere står med et mandat til at sætte fokus på cirkulære indkøb i indkøbspolitik og relaterede strategier. Dette katalog er målrettet dig, der skal gøre din organisations indkøbspolitik mere cirkulær og dermed fremme klima- og ressourcevenlige løsninger på markedet.

SCREENING AF KOMMUNER OG REGIONER I GREATER COPENHAGEN

SÅDAN HAR VI GJORT

Vi har screenet ejendomsstrategier, indkøbs- og klimapolitikker i 86 kommuner og fire regioner i Greater Copenhagen for **konkrete mål, hensigtserklæringer og specifikke indsatser** indenfor cirkulær omstilling.

I kataloget finder du udvalgte eksempler, som er inddelt i seks kategorier, så du kan plukke det, der passer i din organisations næste politik eller strategi for indkøb.

Eksemplerne er suppleret med konkrete cases.

I bilagene finder du en oversigt over samtlige elementer, der i større eller mindre grad giver mandat til at efterspørge cirkulære løsninger, ligesom du finder flere cases. Kataloget indeholder ikke beregninger eller værktøjer, men vi har samlet links til dem sidst i kataloget.

Kataloget er udarbejdet af Gate 21 i regi af projektet Circular Procurement Greater Copenhagen, som er gennemført med Helsingborg Stad og støttet af Interreg ÖKS.

Gate 21 er en partnerskabsorganisation med stor erfaring inden for offentlig-privat innovation og grøn efterspørgsel. [Læs mere her.](#)

HVORFOR GIVE CIRKULÆR ØKONOMI EN PLADS I INDKØBSPOLITIKKEN OG I UDBUD OG INDKØB?

Cirkulært forbrug er en hjørnesten i at reducere klimabelastningen og i at sikre en bæredygtig brug af naturressourcer og råstoffer, hvor økosystemerne kan regenerere fremfor at blive udpinte.

Det globale samfund har i regi af FN indgået to vigtige aftaler. Paris-aftalen med målet om at holde den globale temperaturstigning under 2°C, og stræbe mod en temperaturstigning på kun 1,5°C, og aftalen om verdensmålene, hvor mål nummer 12 er at sikre bæredygtige forbrugs- og produktionsformer. Blandt de mange greb, der skal til for at nå både klima- og verdensmålene peger pilen på offentlige indkøb, fordi op mod halvdelen af verdens klimabelastning, ifølge Ellen MacArthur Fonden, stammer fra produktion og forbrug af ressourcer .

Energistyrelsen har opgjort forbruget af varer og serviceydelser til at have en global udledning på 61 millioner tons CO₂-ækvivalenter i 2019, og det samlede danske offentlige indkøb på cirka 380 milliarder kroner årligt, medfører, ifølge Regeringen, et klimaaftryk på cirka 12 millioner tons CO₂-ækvivalenter.

Klimaaftrykket fra varer og tjenester er i Region Sjælland opgjort til 77 procent, i Region Midt til 70 procent, mens det i Region Hovedstaden er beregnet til at være helt op mod 80 procent.

Offentlige indkøb af cirkulære produkter og services er en vigtig løftestang i kommunernes og regionernes arbejde med at nå klimamålene og sikre en bæredygtig resourceudnyttelse.

En omstilling til cirkulær økonomi er beregnet til at kunne nedbringe klimabelastningen med helt op til 50 procent, og derfor er det et oplagt fokus i de kommende indkøbspolitikker og klimaplaner. Vi ser allerede, at mange kommuner er godt i gang med at stille cirkulære krav i deres udbud.

Poul Erik Lauridsen, direktør
Gate 21

VISIONEN

Visionen for en cirkulær økonomi er et samfund uden affald og forurening. Et samfund, hvor ressourcer holdes i kredsløb så længe som muligt uden at miste værdi, og hvor de naturlige systemer kan regenerere.

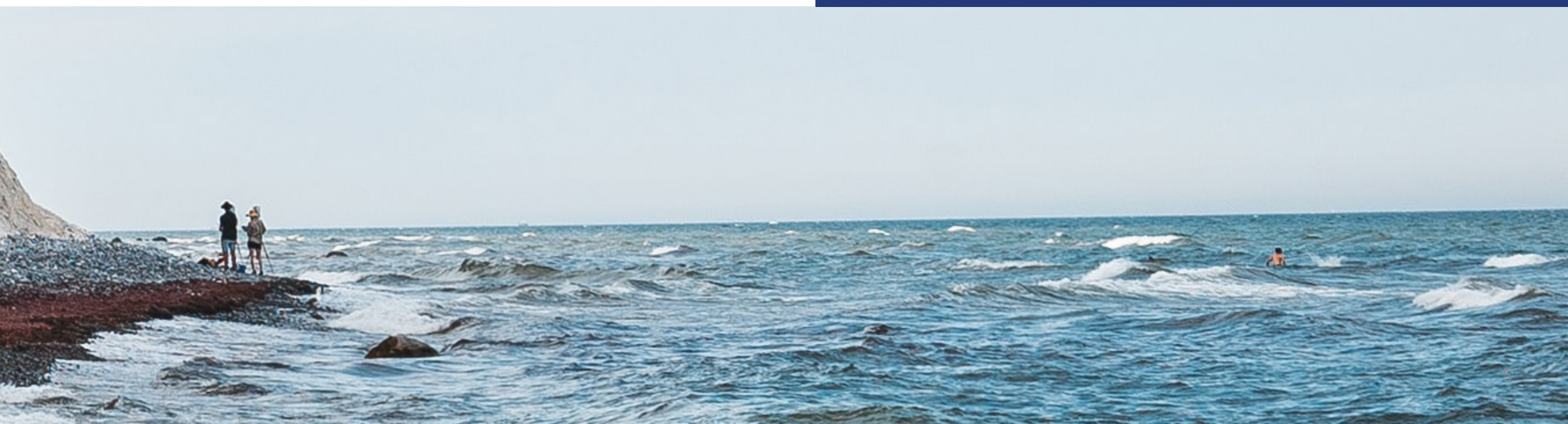
For at gøre produkter, byggerier og tjenester cirkulære, kræver det, at man efterspørger produkter, som er genbrugte eller genanvendte, som ikke indeholder problematiske stoffer, som består af så få materialetyper som muligt, som er designet til at holde længe og som kan opgraderes, repareres, genbruges og i sidste ende genanvendes.

Et andet vigtigt fokus er, om indkøbet af et produkt helt kan undgås eller om behovet kan dækkes af en mindre mængde. Om produktet kan erstattes af en tjeneste, eller om organisationen kan leje og lease produktet fremfor at eje det. At efterspørge genbrugte eller genstandsatte varer vinder frem indenfor blandt andet møbler, IT, byggeri og tekstiler.

DYK NED I EKSEMPLER OG CASES

I det følgende kan du dykke ned, og blive inspireret af, hvad andre kommuner og regioner har skrevet eller gjort indenfor efterspørgsel af cirkulære løsninger. Uddragene fra indkøbspolitikker og strategier samt cases er opdelt i følgende kategorier:

- Eksempler på en **helhedsorienteret cirkulær tilgang**
- Eksempler på at **reducere ressourceforbrug, skadelige stoffer og affald**
- Eksempler på at **efterspørge lang levetid, genbrug og genanvendelse**
- Eksempler på at **vurdere livscyklus og totalomkostninger**
- Eksempler på at sætte **mål for miljømærker med cirkulære kriterier**
- Eksempler på **efterspørgsel af cirkulært byggeri og anlæg**

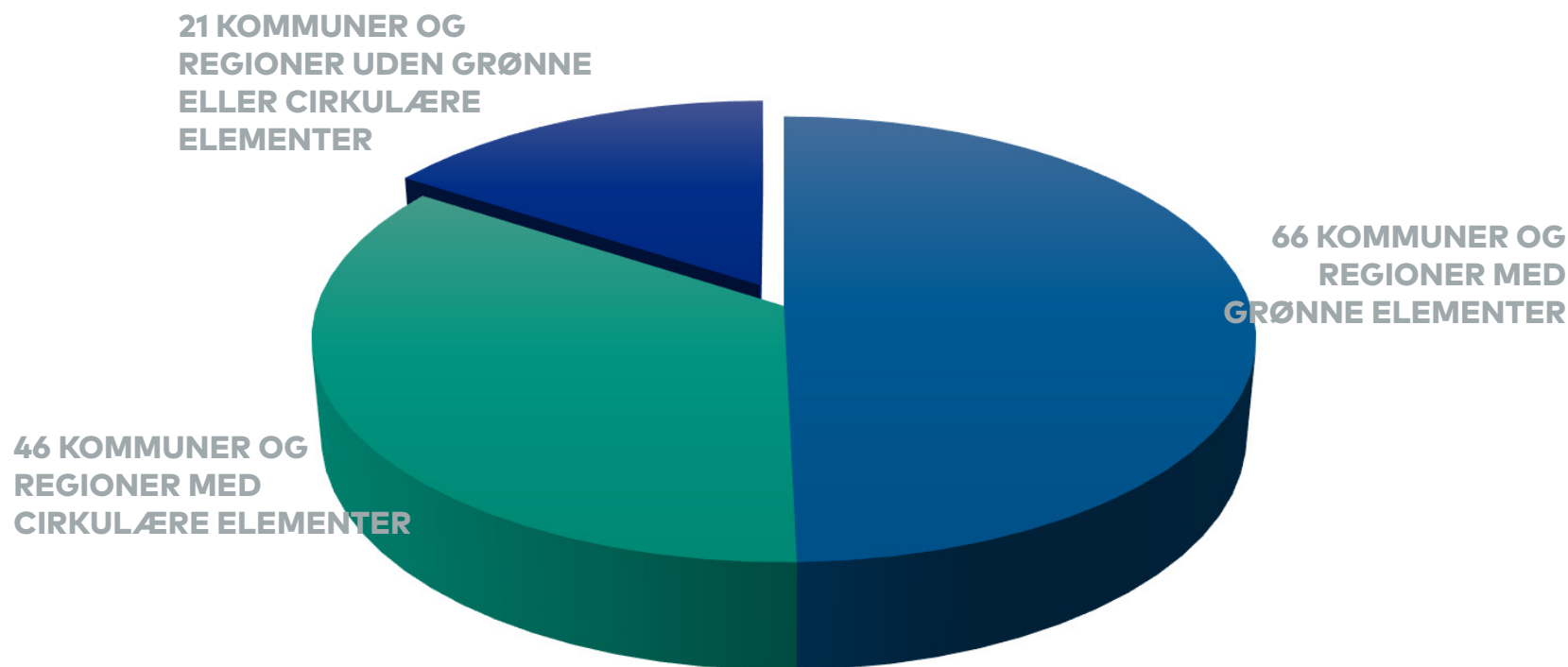

INDKØBSPOLITIKKER MED GRØNNE OG CIRKULÆRE ELEMENTER I GREATER COPENHAGEN

46 af de kortlagte indkøbspolitikker og relaterede strategier indeholder allerede i dag et eller flere cirkulære elementer. Der er en tendens til, at nyere indkøbspolitikker har et større fokus på cirkulære løsninger end ældre udgaver.

Der er også en tendens til, at de danske kommuner har et større fokus på cirkulære løsninger end de svenske kommuner.

Udover de 46 politikker med et specificeret cirkulært fokus, har 66 af de øvrige kortlagte politikker og strategier et bredere fokus på grønne eller miljøvenlige indkøb. Kortlægningen viser desuden, at 21 kommuner, hverken har et fokus på grønne, miljøvenlige eller cirkulære indkøb

Kilde: Gate 21

EKSEMPLER PÅ EN HELHEDSORIENTERET CIRKULÆR TILGANG

En række af de kommunale og en af de regionale indkøbspolitikker, som er kortlagt, har enten definerede mål eller giver på anden vis et bredt mandat til at efterspørge cirkulære løsninger. De cirkulære elementer er fremhævet med fed skrift i eksemplerne herunder.

- **Albertslund Kommune:** I 2035 er **50% af alle kommunalt indkøbte varer cirkulære** (Høringsudkast til klimaplan 2020-2050)
- **Københavns Kommune:** Miljø- og klimakrav i udbud skal understøtte mål i kommunens miljø- og klimapolitikker om at **reducere CO₂-aftryk og affald, øge genbrug og genanvendelse og anvende totaløkonomiske beregninger** [...] Frem mod 2022 vil Københavns Kommune arbejde med et særligt fokus på følgende nye indsatsområder: Fastholde vores position som foregangskommune på miljøområdet ved at udvikle markedet for miljømærkede produkter, reducere luftforurening fra transporten forbundet med vores indkøb samt **reducere mikroplast. Undersøge potentialerne for cirkulære indkøb** og dermed udvikle kommunes nuværende forbrug og indkøbspraksis **i en cirkulær retning, hvor produkters levetid forlænges eller værdifulde ressourcer genbruges eller genanvendes.** Det kan fx ske ved at indføre obligatoriske emballagekrav i udbud, som vil kunne bidrage til at fremme en **mere ens forsyning af eksempelvis plastemballage på markedet og medvirke til at højne kvaliteten og værdien af den plast, der sorteres til genanvendelse.** (Indkøbspolitik, 2019).
- **Lejre Kommune:** [...] Derfor inddrager vi bæredygtighedshensyn, når det er muligt og hensigtsmæssigt, bl.a. ved at overveje hvordan **mål om øget genanvendelse af materialer og ressourceeffektivitet** kan indarbejdes i evt. kontraktvilkår, tildelingskriterier mv. Ved hvert udbud vurderer Lejre Kommune konkret, hvilke miljøkrav vi vil sætte. Det kan være miljøkrav til virksomheden, til varen/ydelsen – og konkrete krav til fx kvalitet, levetid, miljø eller emballering (Indkøbspolitik s.5, 2016).
- **Region Skåne:** Regionen **stræber efter at bidrage til en cirkulær økonomi** (Indkøbspolitik 2018).
- **Køge Kommune og Stevns Kommune:** [I begge kommuners budgetforlig for perioden 2021-2024 er de respektive forligspartier enige om, at der skal arbejdes mod **et mål om, at 80 procent af de offentlige indkøb i de to kommuner skal være bæredygtige i 2025.**] (Budgetforlig 2021 + Vedtagne budgeterklæringer 2021)

REGION HOVEDSTADEN PRIORITERER GRØNNE INDKØB

Størstedelen af regionens CO₂-aftryk kommer fra produktionen af de produkter og artikler, der indkøbes til hospitaler.

Region Hovedstaden har i budgetaftale 2021 prioriteret to millioner kroner i 2021 og fem millioner kroner fra 2022 og frem til at fremme de grønne indkøb i regionen. Midlerne fra 2022 og frem stammer fra klimakompensationen for flyrejser.

EKSEMPLER PÅ AT REDUCERE RESSOURCEFORBRUG, SKADELIGE STOFFER OG AFFALD

For at fremme cirkulære produkter og tjenester, er det oplagt at efterspørge løsninger, der kræver et mindre ressourceforbrug – både i selve produkterne og i emballering, hvilket også ofte medfører mindre affald. Et andet oplagt cirkulært greb er at efterspørge produkter, der er fri for problematiske og skadelige stoffer. Et af principperne i cirkulær økonomi er at stræbe efter rene materialer og produkter, som kan cirkuleres igen og igen uden at skade sundhed, natur eller miljø.

Herunder fremgår udvalgte eksempler på, hvordan de løsninger kan sættes i fokus i indkøbspolitikken.

- **Albertslund Kommune:** I 2021 træder en aftale om møbler i kraft med krav om miljømærkning på visse produkter. Desuden stilles **krav om cirkulær økonomi for møbler i form af tilbagesalg af møbler til leverandører, samt fokus på reparation fremfor bortskaffelse og nyindkøb.** (Høringsudkast til klimaplan s.67, 2020-2050).
- **Frederiksberg Kommune:** Vi vil samarbejde med leverandører om at optimere den logistiske tilrettelæggelse af kørsler for kommunen. Vejen frem er **færre leveringer og reducere af plast- og emballagemængden**, samt **krav om, at emballagen så vidt muligt er produceret af genanvendeligt materiale** [...] Vi vil øge andelen af økologiske fødevarer. Vi efterspørger MSC og ASC-mærket fisk og alternativer til kød. Samtidig vil vi stille **krav til, at leverandører af fødevarer skal mindske madspild.** (Indkøbspolitik s.3,2021).
- **Gladsaxe Kommune:** Gladsaxe Kommune vil være ansvarlig og bæredygtig i indkøbsorganisationen. Det betyder, at vi skal arbejde for, **at vi kun køber det nødvendige ind**, og at vi vil overveje, **om der er produkter, som vi ikke, eller kun i begrænset omfang, ønsker at købe og anvende.** Bag hvert indkøb ligger der desuden en overvejelse af, hvilket aftryk, vi sætter i verden. Via vores indkøb ønsker vi for eksempel **at nedbringe ressourceforbrug** og udledningen af CO2 og andre klimagasser, **fremme genbrug og genanvendelse og minimere anvendelsen af skadelige kemikalier.** Stille krav til levering af varer og sætte fokus på **at nedbringe mængden af engangsemballage** [...] Vi skal som udgangspunkt arbejde for, **at affald ikke opstår.** Hvis det ikke er muligt, **skal mængden af engangsemballage ved levering af varer nedbringes, gøres mere miljøvenlig og genanvendes.** (Indkøbspolitik s.4, 2020).

SMARTERE KOMMUNALE LEVERINGER I ROSKILDE

I 2017 indgik Roskilde Kommune en aftale med virksomheden Citylogistik, som skulle koordinere og samle kommunens leverancer.

Det resulterede i, at rådhusets dengang 45 ugentlige leverancer blev til fire - leveret i eldrevne biler.

Det har sparet kommunen for trængsel på vejene og ikke mindst reduceret CO₂-udledningen. Efterfølgende har flere kommuner og virksomheder tilsluttet sig ordningen, blandt andet Lyngby-Taarbæk Kommune, Hørsholm Kommune og Matas.

[Læs mere her.](#)

- **Hørsholm Kommune:** Ved alle indkøb vurderer kommunen, hvorvidt der skal stilles krav om: [...] **Produkter, der giver den mindst mulige affaldsmængde** [...] Ved miljøvurdering af indkomne tilbud skal der især lægges vægt på: [...] **Om produkterne indeholder miljømæssige uønskede stoffer eller der ved fremstillingen er anvendt disse stoffer**, (f.eks. PVC, organiske opløsningsmidler, lakker og tungmetaller). **At varen ved levering, opbevaring, brug og ved bortskaffelse ikke medfører et unødigt ressourceforbrug** eller indebærer en unødigt belastning for miljøet eller mennesker. **Om der er returordninger og om mulighederne for genanvendelse benyttes**, (f.eks. tomme tonerpatroner tages retur og genanvendes) (*Indkøbspolitik s.10, 2009*).
- **Malmö stad: Brug af farlige stoffer skal reduceres. Gennem information, samarbejde og overvågning skal farlige stoffer fases ud af cyklussen.** Malmö fravælger varer med sådanne stoffer allerede på indkøbstidspunktet. (*Miljøprogram 2009-2020*).
- **Roskilde Kommune:** Ved alle indkøb og udbud af opgaver stiller kommunen krav: (...) Om produkter, **der giver den mindst mulige affaldsmængde eller produkter, som kan genanvendes, genbruges eller på anden måde recirkuleres.** (*Indkøbspolitik s.7, 2018*).
- **Simrishamn kommun: Plast i emballage og engangsartikler bør undgås. Ved behov for engangsartikler skal de være fremstillet i træ eller papir** (*Indkøbspolitik 2020*).

INDKØB AF BÆREDYGTIG ARBEJDSBEKLÆDNING I ODENSE KOMMUNE

Odense Kommune har indgået samarbejde med De Forenede Dampvaskerier med henblik på at gøre produktionen og bortskaffelsen af arbejdsbeklædningen til kommunens 2200 sundhedsfaglige personale bæredygtig.

Tøjet indeholder ikke miljøbelastende stoffer og ressourceforbruget mindskes alene ved at kommunen har et smallere sortiment med fokus på at reducere spild. Det bæredygtige arbejdstøj giver Odense Kommune en besparelse på 1,5 millioner kroner årligt. I udbudsmaterialet havde kommunen valgt følgende vægtninger: pris 40 procent, service 25 procent, bæredygtighed 20 procent og kvalitet 15 procent. Leverandørerne skulle ud over at beskrive pris og service, også beskrive tøjets "livscyklus". Det vil sige beskrive, hvordan tøjet er produceret, og hvordan det kan genanvendes efter endt brug.

[Læs mere her.](#)

EKSEMPLER PÅ AT EFTERSPØRGE LANG LEVETID, GENBRUG OG GENANVENDELSE

Et af hovedformålene i en cirkulær økonomi er at holde produkter og materialer i kredsløb så længe som muligt, og til en så høj værdi som muligt. Dermed undgås både udvinding af jomfruelige ressourcer, og affaldsmængderne reduceres. Herunder fremgår udvalgte eksempler på indkøbspolitikker og konkrete udbud, hvor lang levetid, genbrug og genanvendelse prioriteres.

- **Egedal Kommune:** Egedal Kommune understøtter **cirkulær økonomi** gennem indkøb og udbud og tilstræber derfor:
 - at **produkter indkøbes som services for at sikre, at producenten tager ansvar for lang levetid gennem løbende reparation og vedligehold.**
 - at **emballage og produkter så vidt muligt er baseret på genbrugt og/eller genanvendt materiale.**
 - at **leverandører tager produkter retur med henblik på genbrug og/eller genanvendelse.** (Indkøbspolitik s.5, 2021).
- **Eslöv kommun:** Ved indkøb, skal følgende overvejes: **Kan behovet løses på anden måde der reducerer miljøpåvirkningen?** Bør der stilles krav til miljøledelsessystemer eller andet miljøarbejde? **Er det muligt at stille krav til genbrug af produkter? Er det muligt at stille krav til genbrugsmateriale?** (Retningslinjer for indkøb og udbud 2020).
- **Helsingborg Kommun:** [...] Efterspørge produkter, der er **istandsat (refurbished)**. Efterspørge produkter, der er **designet til genbrug**. Stil krav til interiørarkitekterne om **brug af de møbler og materialer, som kommunen allerede ejer**. Efterspørg **ombygget og renoveret udstyr i første omgang. Lej funktioner i stedet for at eje** f.eks. Stearinlys, tæpper, gardiner, kaffemaskiner mm. (Handlingsplan for att framja delningsekonomi och cirkulär ekonomi i Helsingeborg 2020-2024).
- **Hvidovre Kommune:** [...] vil fremadrettet rette fokus mod produkter, hvor der tages **hensyn til genbrug og opgradering af knappe ressourcer som metaller, polymerer eller lade biologisk nedbrydelige materialer gå tilbage til naturens kredsløb** [...] Der skal gives **plads til nye forretningsmodeller, hvor kommunen frem for eje eventuelt lejer eller leaser produkter af leverandørerne, som står for genanvendelse, vedligeholdelse og opgradering** [...] For at sætte handling bag ordene vil Hvidovre Kommune indgå i relevante foreninger, partnerskaber og samarbejder, hvis primære sigte er at sikre den grønne omstilling (Indkøbspolitik s.8, 2016).
- **Rönneby (Region Blekinge):** Ved indkøb skal vi stille krav til **egenskaber / funktion, materialeeffektivitet, klimapåvirkning og anvendelse af kemikalier.** (Indkøbspolitik 2017-2020).
- **Malmö stad:** **Bæredygtige materialevalg skal foretages inden for alle sektorer.** Bæredygtigheds mål er blevet implementeret i indkøbsprocesserne, og der stilles opfølgingskrav til bæredygtighed på leverandører som f.eks. krav til klimatilpasning, **kemisk-smarte produkter og muligheder for genbrug.** (Miljøprogram 2009-2020).

ROADMAP VISER VEJEN MOD CIRKULÆRE TEKSTILINDKØB

Københavns Kommune og Region Hovedstaden har sammen – i regi af Partnerskab for Cirkulære Kommuner – identificeret muligheder for at stille krav til cirkulær økonomi i deres tekstilindkøb. Københavns Kommune og Region Hovedstaden køber eller lejer store mængder tekstiler og hvert år sendes mange tons af det indkøbte tekstil til forbrænding som affald. Dermed går potentielt værdifulde ressourcer tabt. Partnerne har udviklet et roadmap for cirkulære indkøb, som kortlægger vejen til mere cirkulære indkøb af tekstiler med konkrete indsatser og trædesten. Kommunen og regionen har også lavet et forslag til en vision, mission og et reduktionsmål. Som en del af roadmappet har Københavns Kommune og Region Hovedstaden også foreslået cirkulære krav og kriterier, de kan stille til markedet fremover, når de skal købe tekstiler. Der er både forslag til krav i kriterier i forhold til tekstiler, der bliver købt og tekstiler, der bliver lejet, ligesom klimaeffekterne ved de forskellige indsatser er blevet vurderet. [Læs mere her.](#)

HELSINGBORG: KÖKSUTENSILIER

Upphandlingen omfattar ett heltäckande sortiment av köksutensilier till exempel glas, porslin, bestick samt köksredskap. Krav ställdes för att i största mån få offererade produkter i material så som porslin, glas och rostfritt. Detta för att förlänga livslängden på produkterna.

Krav på stekbleck: Offererade bleck ska vara tillverkade av återvunnet aluminium och det ska finnas upprättat ett system för att reparera non-stick.

Krav på förpackningsmaterial: I upphandlingen ställdes krav på att cellulosa i förpackningar ska vara tillverkad av returmassa, oblekt massa alternativt massa blekt utan klorgas.

MALMØ HAR RAMMEAFTALE PÅ GENBRUGSMØBLER

Malmø Kommune har lavet en rammeaftale, som skal øge genbrug af møbler ved først og fremmest at tage møbler i brug, der allerede er ejet af kommunen, og dernæst tilskynde til et konkurrencedygtigt marked inden for genbrug og ombygning af møbler gennem en online markedsplads, hvor leverandører kan give tilbud på eventuelle reparationer eller istandsættelse af møblerne. Malmø Kommune har i deres nyeste møbeludbud lavet et udbud på genbrugsmøbler, herunder redesign og reparation af egne møbler, logistikløsning samt køb af genbrugsmøbler.

[Læs mere her.](#)

[Læs mere her.](#)

IT-UDSTYR RECIRKULERES

Løsninger som take back-ordninger, produkt som service og leasing er oplagte, hvis man ønsker at opnå lang levetid og fastholde ressourcer i kredsløb. Disse ordninger medfører nemlig, at ansvaret og incitamentet for den lange levetid overgår til leverandøren. Resultatet kan være besparelser og indtægter for både kommune og leverandør – og naturligvis et mindre miljøaftryk.

Sønderborg Kommune er en ud af flere kommuner, som både opnår CO₂-besparelser og økonomisk gevinst gennem et take back-samarbejde med en genbrugs- IT-virksomhed.

Omkring 95-97 procent af det udtjente IT-udstyr kommer tilbage til markedet som genbrugt IT, i stedet for at blive håndteret som affald.

[Læs mere her.](#)

KOMMUNENS MEDARBEJDERE SKAL GÅ I GENBRUGSTØJ

Høje-Taastrup Kommune har udbudt arbejdstøj til omkring 800 ansatte, i for eksempel hjemmepleje, køkkener og kantiner, med det krav, at tøjet så vidt muligt skal være genbrugstøj.

Udover at tøjet må være genbrugt fra eksempelvis leverandørens tidligere kunder, stiller udbuddet krav om, at tøjet, når det ikke skal bruges mere, skal bruges til andet genbrug og ikke må bortskaffes som affald.

De Forenede Dampvaskerier vandt udbuddet.

[Læs mere her.](#)

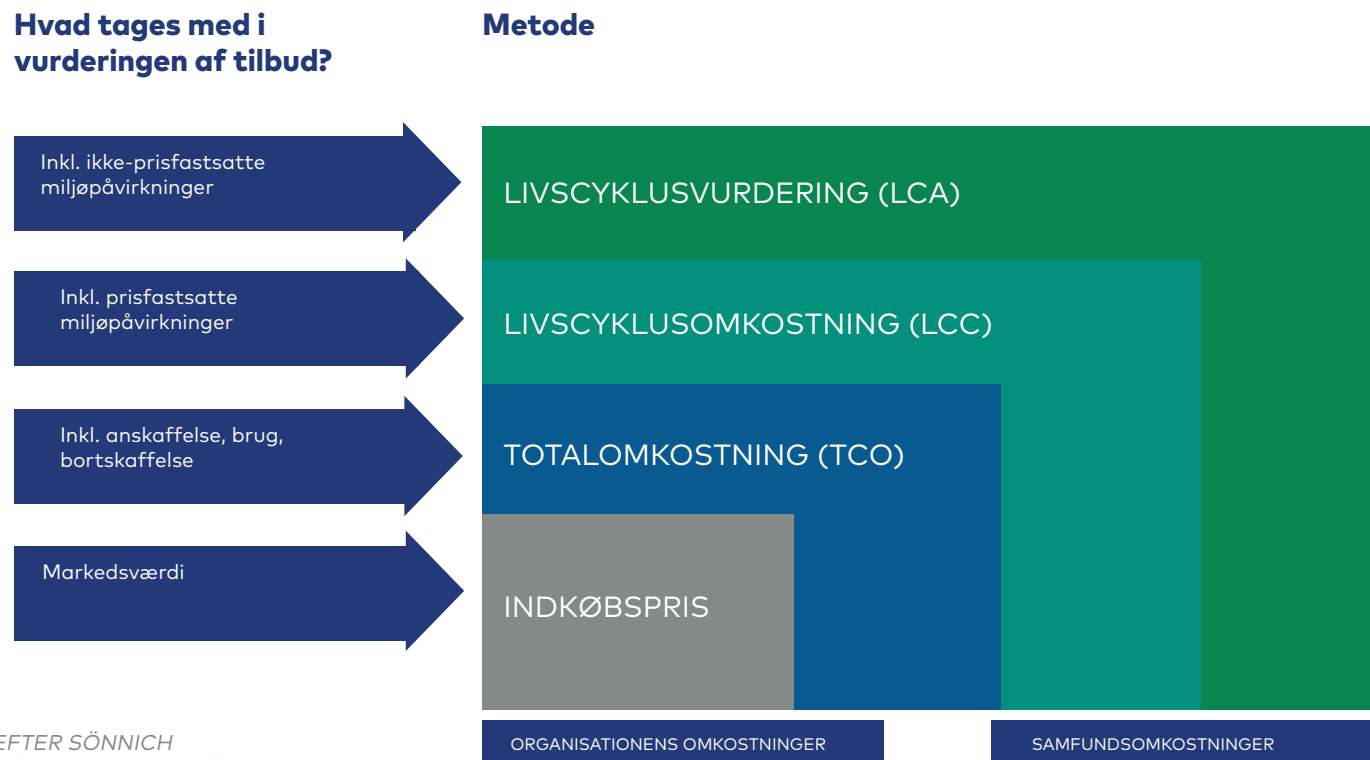
[Læs mere her.](#)

[Læs mere her.](#)

EKSEMPLER PÅ AT VURDERE LIVSCYKLUS OG TOTALOMKOSTNINGER

Livscyklusvurderinger og beregning af totalomkostninger er to af de mest benyttede metoder til at fremme cirkulære løsninger. Når man vurderer et produkts miljøpåvirkning i et livscyklusperspektiv, indgår faserne fra udvinding over produktion og brug til affaldshåndtering, og man har derved et grundlag for at vurdere et produkts samlede miljøpåvirkning.

Ved brug af totalomkostningsberegninger tager man i udgangspunktet ikke hensyn til miljøpåvirkningen, men beregner den samlede pris på både anskaffelse, brug/drift, vedligehold, levetid og bortskaffelse. Derved fremmer man i praksis ofte cirkulære løsninger, hvor produktet potentielt kan holde længere, bruger mindre energi, skal rengøres eller repareres sjældnere og har en bortskaffelsesmulighed til enten genbrug eller genanvendelse.

KILDE: FORTOLKET EFTER SÖNNICH
SÖNNICHSEN, PHD. I CIRKULÆRE INDKØB

- **Egedal Kommune:** I alle vores udbud inddrager vi **totalomkostningsberegninger (TCO)**, hvor vi ser på den samlede økonomiske belastning ved et indkøb. Et eksempel er IT hardware, hvor vi både indregner **strømforbrug og omkostninger til bortskaffelse af produktet**, når vi vurderer, hvilket produkt, der er mest hensigtsmæssigt.
(Indkøbspolitik s.5, 2021)
- **Falkenberg kommun:** Produkter skal forårsage så lidt miljøskade som muligt ved **at have fokus på livscyklussen: fremstilling, forbrug, bortskaffelse**.
(Indkøbspolitik 2014)
- **Kungsbacka kommun:** Udgangspunktet for alle indkøb er **at identificere livscyklussen før aftalen**, således at f.eks. en **højere opstartsomkostning muliggøres til fordel for vedligeholdelses- og driftsomkostninger**. Alle indkøb i kommunen skal lede til en **mindsket anvendelse af ressourcer i et livscyklusperspektiv**.
(Indkøbspolitik 2021)
- **Køge Kommune:** Hvis der i udbudsmaterialet opstilles specifikke krav til produkter, skal **dokumentationen for kravene være relateret til produkternes miljøpåvirkning i et livscyklusforløb – vugge til grav – eller til oplysninger om, hvor miljøbelastningen er størst for produktet**.
(Indkøbspolitik s.11, 2019)
- **Stevns Kommune:** Kommunen vil med deres indkøb og udbud understøtte FN's verdensmål. Konkret foregår det ved at: inddrage **livscyklusberegninger (TCO)** hvor det er muligt, vurdere om **cirkulær økonomi** er relevant for indkøbsområdet.
(Indkøbspolitik s.4, 2019)
- **Örkelljunga kommun:** Ved prissammenligninger skal **alle omkostninger for hele varens el. tjenestens brugstid tages i betragtning**.
(Indkøbspolitik 2018)

HELSINGBORG: HYRA, TVÄTT OCH DISTRIBUTION AV ENTRÉMATTOR

Upphandlingen omfattar hyra, tvätt och distribution av entrémattor. Istället för att köpa in entrémattor avser upphandlingen hyra av entrémattor. I anbudspriset ska tvätt/rengöring och transport av mattorna ingå.

Krav på miljöanpassad tvätt: Mattorna ska tvättas i en miljöanpassad tvätt som antingen är Svanenmärkt, uppfyller krav motsvarande Svanens alternativt att tvätten sker i ett system som minimerar klimatpåverkan och vattenförbrukningen samt att tvättmedlet ska vara mycket skonsamt för miljön.

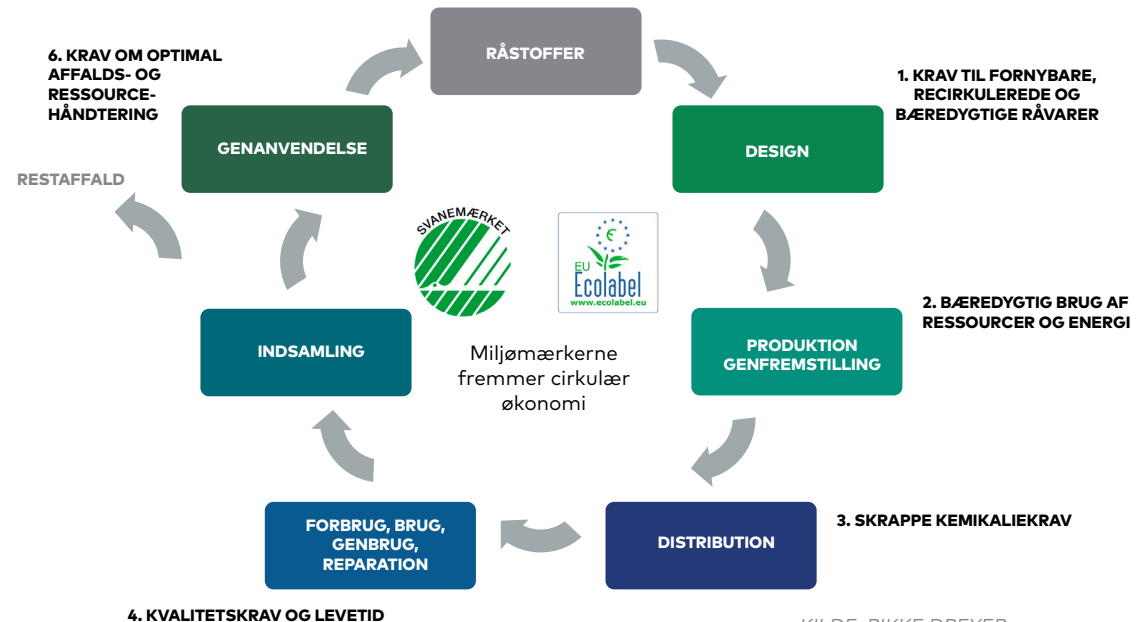
Krav på fordon: Varje fordon antagen leverantör använder vid uppdraget ska senast sex månader efter avtalsstart drivas med minst 80 % fordonsgas eller el. fordonsgas i Sverige består i genomsnitt av 85–90 % biogas. Användning av biogas bidrar till ett cirkulärt samhälle. Uppföljning av tvätt är genom att begära in licensnummer för tvätterier alternativt dokumentation som visar att kravet uppfylls. Krav på fordon följs upp genom att begära in fordonsförteckning samt fakturaunderlag.

EKSEMPLER PÅ AT EFTERSPØRGE MILJØMÆRKER MED CIRKULÆRE KRITERIER

Det at efterspørge miljømærker bidrager ofte til at fremme cirkulære løsninger. Det illustreres i figuren, hvordan forskellige kriterier i miljømærkerne, kan understøtte cirkulære produkter og tjenester.

I nedenstående to indkøbspolitikker er de konkrete mål for at fremme miljømærkede indkøb fremhævet. Den samlede kortlægning viste, at mange indkøbspolitikker lægger vægt på efterspørgsel af miljømærkede produkter.

- **Frederiksberg Kommune:** 1. Årligt øge antallet af indkøbsaftaler med krav om miljømærkede produkter eller processer 2. Øge andelen af udbud med bæredygtighed som underkriterium med minimum 3 i det kommende år. (Indkøbspolitik 2021-2024)
- **Gladsaxe Kommune:** Købet af miljømærkede produkter og ydelser vokser med minimum 5 procent årligt. (Indkøbspolitik 2020)

KILDE: RIKKE DREYER, MILJØMÆRKNING DANMARK

HVORFOR MILJØMÆRKER?

Udover de formuleringer, som direkte giver mandat til at efterspørge cirkulære løsninger, er der også mange kommuner og regioner, der prioriterer efterspørgslen af miljømærkede produkter og services. De nordiske og europæiske miljømærker Svanen og Blomsten dækker over en bredere miljøtilgang, men som i højere og højere grad også udvides med kriterier for cirkulære løsninger.

At øge efterspørgslen af miljømærkede varer kan være en lavthængende frugt i forhold til at fremme cirkulære løsninger, fordi miljøkravene er afprøvede, og fordi kontrol af mærkerne foretages af tredjepart.

EKSEMPLER PÅ AT EFTERSPØRGE CIRKULÆRT BYGGERI OG ANLÆG

Det offentlige har en stor rolle at spille i at skabe et mere cirkulært og energineutralt byggeri. I Danmark medfører den årlige offentlige aktivitet med byggeri og veje en CO₂e-udledning på knap fire millioner tons. I Sverige vedrører fire ud af ti offentlige indkøb byggearbejde og modsvarer 12,8 millioner tons CO₂e, hvilket svarer til 21 procent af Sveriges totale udslip. Der er i disse år en stigende interesse i både danske og svenske kommuner for at stille krav til flere cirkulære løsninger i deres byggerier. Herunder fremgår en række eksempler.

- **Eslöv kommun:** Bæredygtighedskrav skal stilles ved opførelse af byggeri, drifts- og anlægskontrakter. Der kan fx stilles krav til: **Produktets levetid, at produktet indeholder udskiftelige dele, økonomisk bæredygtighed kan opnås ved at stræbe efter en cirkulær økonomi.**
(Retningslinjer for indkøb og udbud 2020)
- **Gladsaxe Kommune:** **Før vi bygger nyt, overvejer vi, om vi i stedet kan benytte eller renovere eksisterende bygninger. Vi fornyer, opgraderer og genbruger inventar og byggematerialer.** Ved større nybyggerier **stiller vi krav til bæredygtigheds-certificering og livscyklusanalyser, og prioriterer CO₂-venlige materialer.**
(Strategi for grøn omstilling s.17, 2021-2030)
- **Københavns Kommune:** Københavns Kommune har i september 2019 besluttet, at **alle nye byggeprojekter skal screenes for om og hvordan, der skal arbejdes med cirkulær økonomi i projekterne.** Byggeri København arbejder med, hvordan den **cirkulære økonomi håndteres bedst i udbuddene og undersøger mulighederne som udvælgelseskriterier, tildelingskriterier og direkte krav i udbudsmaterialet.**
(Byggeri Københavns håndbog i cirkulær økonomi s.4, 2020)
- **Helsingborgs kommun:** Eksempler på **CØ-løsninger:** Arbejde for at **private garager og parkeringspladser kan lejes af offentligheden.** Lad **kommunens bygninger bruges døgnet rundt** f.eks. kan dele af skoler blive mødesteder i weekender el. aftener. Overvej under planlægningen om der kan **tilføjes yderligere funktioner i det samme projekt** f.eks. tilføje solceller [...] **Stil krav om at design er baseret på de ressourcer og materialer som kommunen og Vera Park allerede ejer. Ved nedrivning skal det forsøges at bruge materialerne til andre byggerier. Køb funktioner i stedet for produkter.**
(Handlingsplan for att framja delningsekonomi och cirkulär ekonomi i Helsingborg 2020-2024)

- Køge Kommune:** Opbygge **praksis for cirkulære byggeudbud af kommunale bygninger** [...] Køge Kommune kan stille krav som: CO₂-regnskab for byggeriet, muligheden for **genanvendelse af materialerne når bygningen rives ned igen (design-for-disassembly)**, **andelen af genanvendt materiale** der bruges i byggeriet (10 procent, 20 procent, 95 procent), **holdbarhed og kvalitet af materialer** der bliver brugt i byggeriet, **materialepas** for byggeriet // **Andelen af materialer der genanvendes fra en nedrivning** [...] Et pilotprojekt for **et cirkulært udbud** udvikles og implementeres i løbet af 2021. Der udvikles løbende **udbud med cirkulære krav** i årene 2021-2025. **Efter 2025 implementeres cirkulære krav systematisk i udbud** [...] Køge Kommune vil udarbejde en **strategi (i 2021) for genanvendelse af materialerne fra egne nedrivningsmodne bygninger**. Dette vil gøre det muligt at planlægge for genanvendelse af materialerne i kommunens egne bygninger eller i samarbejde med andre aktører.
(DK2020 Klimaplan)
- Roskilde Kommune:** Miljømæssig bæredygtighed kan bl.a. opnås ved at: [...] **overveje det indlejrede CO₂-udslip i de valgte byggematerialer ifm. nybyggeri, renovering og ombygning**.
(Ejendomsstrategi s.11, 2018)
- Rönneby kommun:** Kommunen bruger kvalitetsprogrammer, der følger principperne i **cradle to cradle**. Fokus på fem områder: energi, vand, **byggematerialer** og indeklima, biologisk mangfoldighed og social mangfoldighed. Et langsigtet **cradle to cradle-mål** er, at udvalgte byggematerialer skal bidrage til et godt helbred og velvære. (...) Kommunen skal sammen med "C2C-specialister", byggevirksohmhederne og byggematerialevirksohmhederne osv. **oprette en materialebank**, der kan bruges, når man f.eks. skal bygge et nyt kvarter midt i Rönneby. Et projektspecifikt mål er, at byggematerialer forbedrer indeklimaet, så allergierne i Rönneby reduceres målbart.
(Generellt kvalitetsprogram för planering och byggande i Ronneby kommun - Hållbar utveckling inspirerad av Cradle to Cradle).
- Slagelse Kommune:** Kommunen vil handle mere ressourceeffektivt og understøtte cirkulær økonomi, hvor mere bliver genanvendt. Cirkulært byggeri fremmes indenfor fire fokusområder: a) Bæredygtigt og cirkulært nybyggeri: [...] **Vi skal påvise en betydelig CO₂-besparelse på både kort og lang sigt ved at anvende totaløkonomiske beregninger og livscyklusanalyser** [...] Vi tager initiativ til pilotprojekter om cirkulært nybyggeri, idet vi bygger på resultaterne fra projektet Grøn Vækst i Byggeriet. Det indebærer byggeri med **høj procent af genanvendte og genbrugte materialer og mindskede mængder af bygge- og anlægsaffald** [...] b) Cirkulær renovering: **vi udpeger i perioden 2020-2022 en case for cirkulær renovering. Vi skal planlægge renoveringen med høj grad af genbrug og genanvendelse inden for matriklen, når vi nedtager materialer og udskifter klimaskærmsdele** [...] c) Cirkulær nedrivning: [...] Vi stiller krav om cirkulær nedrivning, når byfornyelsesmidler bevilges til privatpersoner. Vi forbereder dette i 2020 og stiller kravene foreløbigt i 2021 og 2022. [...] d) Bæredygtighedskompetencer til det lokale byggeerhverv: [...] Slagelse Kommune har taget de første skridt til at kunne **efterspørge bæredygtigt byggeri** i sin bygherreorganisation som en del af projektet Grøn Vækst i Byggeriet. Vi skal **fortsætte arbejdet med at træne vores efterspørgsel sammen med de lokale leverandører**.
(Bæredygtighedsstrategi 2021)

HELSINGBORG: BELÄGGNING

Upphandlingen avser ramavtal för olika delprojekt inom beläggningsarbeten, konstbyggnad och vägmarkering. Krav ställs på återvunnen asfalt samt fossilfria drivmedel. Entreprenören ska i första hand använda biogas som drivmedel vilket bidrar till ett cirkulärt samhälle.

Krav på varor: För produktion av asfalt får utsläpp av koldioxidekvivalenter (CO₂-ekv) inte överstiga angivna nivåer. Vid tillverkning av varma asfaltmassor ska ≥ 30 % av tillfört material bestå av återvunna asfaltmassor. De återvunna massorna får maximalt innehålla 70 mg/kg PAH16. Återvinningsasfalten ska vara deklarerad enligt SS-EN 13108-8.

Fossilfritt: Vid entreprenadens start ska samtliga fordon som används i utförande av uppdraget inom entreprenaden drivas med fossilfria drivmedel.

Energianvändningen avseende arbetsmaskiner för uppdragets genomförande ska bestå av fossilfria drivmedel enligt nedan angivna procentsatser och tidpunkter.

- Vid avtalsstart ska minst 20 % av den samlade energianvändningen för arbetsmaskiner vara fossilbränslefri
- Senast 31 december 2021 ska minst 40 % av den samlade energianvändningen för arbetsmaskiner vara fossilbränslefri
- Senast 31 december 2024 ska 100 % av den samlade energianvändningen för arbetsmaskiner vara fossilbränslefri

Fordon och arbetsmaskiner ska i första hand drivas med biogas, el eller HVO100.

Entreprenören ska årligen lämna in en förteckning av använda mängder och kvalitet av el och drivmedel.

Renhållning: Uppkomst av avfall ska i möjligaste mån förhindras och material och varor ska istället återanvändas i så stor utsträckning som möjligt. Inga frågor har ställts av anbudslämnare eller antagen leverantör. Vid tidigare gjord marknadsundersökning framkom att detta krav inte skulle vara svårt att uppfylla. Uppföljning av krav kommer att ske under sommaren/hösten 2021. Uppföljning av drivmedel kommer att ske genom förteckning över använda mängder drivmedel, fakturaunderlag samt om behov finns med hjälp av provtagning i fält.

METODER OG VÆRKTØJER TIL CIRKULÆRE RESSOURCESTRØMME INDENFOR BYGGERI OG JORD

I projektet CityLoops arbejder Høje-Taastrup Kommune med at teste og demonstrere selektiv nedrivning af rådhuset, genanvendelse af beton fra nedrivningerne i Taastrupgaard til det nye rådhus samt med at beholde jord på byggepladserne. I Roskilde Kommune arbejdes der med genbrug og genanvendelse af byggematerialer og jord på udvalgte demonstrationsbyggerier i Musicon-kvarteret.

I begge kommuner tages det økonomiske aspekt i forhold til at skabe en god forretningscase i betragtning. I projektet vil der blive udviklet forskellige værktøjer, som kommunerne udvikler og afprøver, og som andre kommuner kan anvende. Det drejer sig for eksempel om værktøj til selektiv nedrivning, CO₂-måleværktøj i forhold til jord og byggematerialer og jordprognoseværktøj.

[Læs mere her](#)

LINKS TIL VÆRKTØJER OG BEREGNINGSMODELLER

- **Advisory Board for Cirkulære Kommuner og Regioner:**
[Handlingsforslag til cirkulære indkøb](#)
- **Erhvervsstyrelsens klimaberegner:**
[Vejledning: Beregn din virksomheds klimaaftryk med CO₂-beregneren | Virksomhedsguiden](#)
- **Forum for offentlige indkøb:**
[Værktøjskasse til grønne og cirkulære indkøb](#)
- **Gate 21 for RegLab:**
[Hvordan kan det offentlige være katalysator for den cirkulære omstilling? Særligt fokus på indkøbs- og partnerskabsmodeller](#)
- **Miljømærkning Danmark:**
[Værktøjskasse offentligt indkøb](#)
- **Partnerskab for cirkulære kommuner og regioner:**
[Roadmap til cirkulære tekstilindkøb](#)
- **Partnerskab for offentlige grønne indkøb:**
[Indkøbsmål for forskellige varekategorier](#)
- **Videnscenter for cirkulær økonomi i byggeriet:**
[Værktøjer og viden](#)

LINKS TIL BILAG

- **BILAG 1: ALLE CIRKULÆRE ELEMENTER FRA KORTLÆGNINGEN AF INDKØBSPOLITIKKER**
- **BILAG 2: SAMLING AF CASES PÅ UDBUD MED CIRKULÆRE KRITERIER**

KILDER TIL SCREENING

- Albertslund: Høringsudkast til klimaplan 2050, https://albertslund.dk/media/4858880/5972_ak_klimaplan-2050_udkast-1.pdf
- Bornholm: udbuds- og indkøbspolitik 2020, https://dagsorden-og-referater.brk.dk/Sites/Politiske_Internet/Internet/2019/InfDag8050-bilag/Bilag1997251.PDF
- Brøndby: Indkøbspolitik 2017: <https://docplayer.dk/54653497-Indkoebs-og-udbudspolitik-indkoebs-og-udbudspolitik-for-broendby-kommune.html>
- Dragør: Indkøbspolitik 2016, <https://www.dragoer.dk/media/1414/indkoebspolitik-redigeret-udgave-ver-03062016-2.pdf>
- Egedal: Indkøbspolitik 2021, <https://www.egedalkommune.dk/media/12323/indkoebs-og-udbudspolitik-maj-2021.pdf>
- Eslöv: retningslinjer for indkøb og udbud 2020 <https://foretag.eslov.se/wp-content/uploads/sites/4/2019/02/riktlinjer-for-inkop-och-upphandling-antagna-2020-09-01.pdf>
- Falkenberg: Indkøbspolitik 2014, <https://kommun.falkenberg.se/download/18.638b0c7f16192341dec71a7/1518705368064/Upphandlingsordning.pdf>
- Frederiksberg: Bæredygtighedsplan 2018, https://www.epaper.dk/frederiksberg/baeredygtig/baeredygtighedsplan_2018-2021/
- Frederiksberg: Indkøbspolitik 2021, https://www.frederiksberg.dk/sites/default/files/2021-02/indkobspolitik_2021.pdf
- Gladsaxe: Indkøbspolitik 2020, <https://gladsaxe.dk/kommunen/kommunen/nyhedsarkiv/miljoe-og-klima/gladsaxe-nedbringer-co2-og-trafik-med-ny-indkoebspolitik>
- Gladsaxe: Strategi for grøn omstilling 2021-2030: <https://gladsaxe.dk/kommunen/politik/planer-politikker-og-visioner/miljoe-og-klima/strategi-for-groen-omstilling>
- Gribskov: Indkøbspolitik 2016, <https://gribskov.dk/Media/7/4/gribskov-kommunes-udbudsstrategi-2016.pdf>
- Guldborgssund: Retningslinjer for bygge- og anlægsarbejde 2019, https://www.guldborgssund.dk/media/0ivplppn/retningslinjer_for_udbud_rev_august_2019.pdf
- Halsnæs: Indkøbspolitik 2019, <https://halsnaes.dk/Files/Images/K%C3%98I/PDF/Erhverv/Halsn%C3%A6s%20Kommune%20-%20Udbuds-%20og%20indk%C3%B8spolitik.pdf>
- Helsingborg: 2020-2024, Handlingsplan for att framja delningsekonomi och cirkulär ekonomi i Helsingborg, <https://styrning.helsingborg.se/sa-styrs-helsingborg/styrdokument/planer/>
- Helsingør: Plan for klima og bæredygtighed 2020-2030, https://helsingor.dk/media/gnxdy0rx/plan-for-klima-og-baeredygtighed-2020-2030_adlegacy.pdf
- Holbæk: Kommunalbestyrelsens arbejdsprogram 2020, https://holbaek.dk/media/v3vhw1kl/arbejdsprogram_2020-1.pdf
- Hvidovre: Indkøbspolitik 2016, <https://docplayer.dk/45826894-Udbuds-og-indkoebsstrategi-2016.html>

- Høje-Taastrup: Indkøbspolitik 2020, <http://www2.htk.dk/Oekonomi-og-digitaliseringscenter/Strategier/Hoeje-Taastrup-Kommunes-Indkoebsstrategi.pdf>
- Hørsholm: Indkøbspolitik 2009, <https://www.horsholm.dk/media/4034/hoersholm-indkoebspolitik.pdf>
- Ishøj: Indkøbspolitik 2005, https://ishoj.dk/sites/default/files/PDF/godkendtindkobspolitik_0.pdf
- Kalundborg: Indkøbspolitik 2020, <https://kalundborg.dk/politik/planer-politikker-og-strategier/politikker>
- Kungsbacka: Indkøbspolitik 2021, <https://www.kungsbacka.se/globalassets/kommun-och-politik/dokument/styrdokument/interna-styrdokument/riktlinjer-for-inkop-kf-2021-03-09--30-pdf.pdf>
- København: Byggeri Københavns håndbog i cirkulær økonomi 2020, <https://www.kk.dk/sites/default/files/edoc/Attachments/27087827-39073752-1.pdf>
- København: Indkøbspolitik 2019-2022, https://www.kk.dk/sites/default/files/uploaded-files/koebenhavns_kommunes_indkoebspolitik_2019-2022.pdf
- Køge: DK2020 Klimaplan, <https://www.koege.dk/kommunen/Politikker-og-planer/Planer/Klimaplan-for-Koege-Kommune.aspx>
- Køge: Indkøbspolitik 2019, <https://www.koege.dk/erhverv/Indkoeb-og-Udbud.aspx>
- Køge: budgetforlig 2021-2024: Vedtagne budgeterklæringer.pdf
- Landskrona: Indkøbspolitik 2018, <https://www.landskrona.se/globalassets/foretagande/upphandling/inkops--och-upphandlingspolicy.pdf>
- Lejre: Indkøbspolitik 2016, <https://www.lejre.dk/media/pcbezepeg/vedtaget-udbuds-indkoebspolitik-kb-27-juni-2016.pdf>
- Lomma: Indkøbspolitik 2016, [https://lomma.se/download/18.631c2956159bc3ad08612ff/1488815365976/Upphandlingspolicy+f%C3%B6r+Lomma+kommun+from+2016-10-15\(1\).pdf](https://lomma.se/download/18.631c2956159bc3ad08612ff/1488815365976/Upphandlingspolicy+f%C3%B6r+Lomma+kommun+from+2016-10-15(1).pdf)
- Lund: Miljørapport 2019, https://www.lund.se/globalassets/lund.se/bygg_bo/klimat-miljo-och-hallbarhet/miljoredovisningar/miljoredovisningen.pdf (*ikke længere aktiv*)
- Lyngby-Taarbæk: bæredygtighedsstrategi 2020-2050, <https://baeredygtighed.ltk.dk/hoeringsperioden-er-overstaaet>
- Malmö: Miljøprogram 2009-2020 <https://malmo.se/download/18.76105f1c125780a6228800031254/1491304996885/Miljöprogram%20för%20Malmö%20stad%202009-2020.pdf>
- Region Hovedstaden: Indkøbspolitik 2019, <https://www.regionh.dk/til-fagfolk/Om-Region-H/Indk%C3%B8b-og-udbud/indkoeb/Documents/Indk%C3%B8bspolitik%20for%20Region%20Hovedstaden%202019.pdf>
- Region Sjælland: Indkøbspolitik 2016, <https://www.regionsjaelland.dk/omregionen/Organisation/oevrigaafdelingerogenheder/Documents/Indkbspolitik2016pdf.pdf>
- Region Skåne: Indkøbspolitik 2018, <https://www.skane.se/organisation-politik/om-region-skane/Styrande-dokument/#2916>
- Ringsted: Indkøbspolitik 2020-2024, https://ringsted.dk/sites/default/files/subsites/udbud_subsite/indkoebs-og-udbudspolitik_2020-2024.pdf
- Roskilde: Ejendomsstrategi 2018, https://roskilde.dk/media/bvtjhkgj/ejendomsstrategi_for_roskilde_kommune.pdf

- Roskilde: Indkøbspolitik 2018, <https://www.roskilde.dk/da-dk/om-kommunen/planer-og-politikker/politikker/indkobs-og-udbudspolitik/>
- Rudersdal: Klima- og energipolitik 2017, https://www.rudersdal.dk/files/media/2017/22/klima- og_energipolitik_1.6.17.pdf
- Rødovre: Indkøbspolitik 2017, <https://www.rk.dk/politik/politikker/indkoebspolitik/>
- Rönneby: Generellt kvalitetsprogram för planering och byggande i Ronneby kommun - Hållbar utveckling inspirerad av Cradle to Cradle, kvalitetsprogram <https://www.ronneby.se/download/18.60ee77b317122c66ecc370fd/1585655696308/Generellt%20kvalitetsprogram.pdf>
- Rönneby: Miljøprogram, <https://www.ronneby.se/download/18.4fdace2015eecedf214aac3e/1507558461988/Milj%C3%B6program%202017-2020.pdf>
- Simrishamn: Indkøbspolitik 2020, https://www.simrishamn.se/wp-content/uploads/2018/06/riktlinjer-for-upphandling-och-inkop_ks.pdf
- Slagelse: Bæredygtighedsstrategi 2021, <https://www.slagelse.dk/media/18727366/web-baeredygtighedsstrategi.pdf>
- Slagelse: Handlingsplan til bæredygtighedsstrategi 2021, <https://www.slagelse.dk/media/18727488/baeredygtighed-handlingsplan.pdf>
- Slagelse: Indkøbspolitik 2020, <https://www.slagelse.dk/media/18076897/indkoebspolitik-vers-3-med-billede-webtil.pdf>
- Stevns: Indkøbspolitik 2019, <https://stevns.dk/erhverv/udbud-indkoeb/indkoebspolitik>
- Stevns Kommunes budgetforlig 2021-2024: budgetforlig_2021_2024.pdf (stevns.dk)
- Svalöv: Indkøbspolitik 2018, <https://www.svalov.se/download/18.39eb92071633ebec612804b/1525781297514/Ink%C3%B6pspolicy%20Sval%C3%B6vs%20kommun%20Beslutad%20KF%20180423.pdf>
- Tårnby: Indkøbspolitik 2016, *(ikke tilgængelig)*
- Örkelljunga: Indkøbspolitik 2018, <https://www.orkelljunga.se/download/18.55a9039173d5a93f20eed2/1597047211920/Ink%C3%B6ps-%20och%20upphandlingspolicy%202018-03-01.pdf>